film 72

SAYI : 22
HAZİRAN

PROGRAM 13. SAYFADADIR.

Ön Kapak / Erkal Yavi

FİLİM 72 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / Sahibi Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı İşleri sorumlusu : Ömer Pekmez / Bu sayıyı hazırlayan : Nezih Coş / Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, dergiyi bağlamaz / Yönetim Yeri : Türk Sinematek Derneği, Sıraselviler Caddesi, No. 65 Beyoğlu, İstanbul / Tel : 49 87 43 / P. K. 307 Beyoğlu / Dizgi ve Baskı : Lâtin Matbaası / Baskı tarihi : 30/5/1972

SAYI : 22

3 LİRA

SİNEMATEK'TE YAZ GÖRÜNTÜLERİ

Sinematek Filim Gösterileri, Haziranla birlikte yaz düzenine giriyor. Yaz ayları boyunca da hiç kesilmeyecek olan ve yeni filimlerle sürdürülecek olan Sinematek gösterileri, günde dört seans yerine iki seans yapılacak. Kışa göre tek değişiklik bu. Ancak, yaz gösterilerinin mayıs sonlarında başladığımız bir de çok olumlu değişik yönü var. Özel durumları gereği birkaç filim hariç bütün gösterilerde sunulan filimler, Türkçe altyazılı değillerse, Simültane olarak dilimize çevrilecek. Üyelerimizin uzun yıllardan beri yakındıkları, Sinematek'in olanaklarının sınırlılığı dolayısıyla bir türlü karşılık veremediği, çözemediği bir sorundu bu. Üyelerimiz, özellikle az bilinen dillerde seyretmek zorunda kaldıkları filimleri, gereğince anlıyamadıklarından yakınmaktaydılar. Gerçi gene tekrarlayalım Sinematek seyircisi, Henri Langlois'nın deyimiyle bir Çin filmini, Almanca kopyasından Fransa'da seyredebilen ve bundan zevk alabilen kişidir. Ayrıca dünyanın hemen hemen hiç bir Sinematek'i gösterdiği filimleri (ticari kopya olduğundan altyazılı değilse) kendi ülkesinin diline çevirip göstermez. Gösteremez. Bir kez bu çok pahalı bir iştir. İkincisi kopyalar genellikle başka ülkelerindir Üçüncüsü de bir arşivin görevi filmi mümkün olduğu kadar orijinal durumunda saklamaktır. Ama Türk Sinematek'i çeşitli aksamalarına, imkânsızlıklarına rağmen, ve zaman zaman bazı üyelerince güç koşullar gözönüne alınmadan yapılan eleştirilere rağmen, sinema sanatına ilgi duyan üyelerine kendi küçük olanaklarını aşan bir çabayla yardımcı olmuştur. Bu kez de işte bu türden yorucu, ama yararlı bir işe giriştik. Yabancı dildeki her filim, özel bir durumu yoksa (örneğin komanteri özetlenebilecek bir belge filmi, bir antoloji değilse) ya da Türkçe altyazılı değilse simültane olarak dilimize çevrilecektir.

Bu önyazımızda haziran 1972 programımızın özelliklerini belirtmiyoruz. Çünkü dergimizin iç sayfalarında bu konuda geniş bilgi bulacaksınız. Sadece aya özelliğini veren üç toplu gösterinin yani, «Amerikan Komedisinin Altın Çağı», «Çehov Uyarlamaları» ve «Sinemada Çocuk Kahramanlar» dizilerinin sinema sanatına ilgi duyanlar için bulunmaz fırsatlar olduğunu belirtmek istiyoruz. Komedi filimlerinde, Amerikan büyük bürlesk serüveninin en canlı ve unutulmaz örneklerini izleyebileceksiniz. Çehov Uyarlamaları ise mutlu bir rastlantı ile ünlü yazarı beyaz perdeye aktaranların en ustalarının eserlerinden meydana geliyor. Sadece yazarı açısından değil, sinema sanatı açısından da önemli filimler. Çocuk Kahramanlar dizisinde ise, hem büyük «küçük aktörler»i, hem de önemli yönetmenleri bir arada izlemek olanağını bulacaksınız. Bu diziye temmuz ayında da devam edeceğiz.

FİLİM GÖSTERİLERİ

AMERİKAN KOMEDİSİNİN ALTIN ÇAĞI

— **KOMEDİNİN ALTIN ÇAĞI / GOLDEN AGE OF COMEDY** / 86 dakika

— **KOMEDİNİN KRAL OLDUĞU YILLAR / WHEN COMEDY WAS KING** / 90 dakika.

(Bu iki filim de Amerikan «bürlesk» sinemasının, Chaplin'ler, Keaton'lar, Lorel - Hardi'ler, Harold Lloyd'lar ve Marx Kardeşler'le süslenen, önemli, unutulmaz döneminden esintiler getirecek birer antoloji niteliği taşımaktadır. Özellikle sessiz sinema yıllarındaki güldürü filimlerinden bölümler taşıyan bu iki filim de özel olarak müziklendirilmiştir... «Bürlesk Sineması», başkahramanlarının genellikle alt tabakalardan gelişi, çoğu vakit bu kahramanların egemen güçlerle çatışmalarını konu edinişi; ayrıntılı olarak tekmeleşme, yumruklaşma, kaçıp kovalama ve şiddet sahnelerine özellikle yer verilişi ve böylece toplumsal doku içersinde her vakit görülen tipik olaylara hicivci eleştiri tonunda bakabilişi yönünden üzerinde önemle durulması gereken bir sinema türü olmuştur... Gösterilecek iki antoloji filminde de «güldürü»nün bu yanını ortaya koyacak tipik yapıtlar belli bir ölçüde yer almıştır.)

BÜYÜK KLASİKLER /

— **KUZEYLİ NANOOK/NANOOK OF THE NORTH / Robert J. Flaherty 1919-22**
(Bir çok yazarın ortak deyimiyle sinema sanatının Jean-Jacques Rousseau'su belge filimciliğinin büyük ustası Flaherty'nin iki başeserinden biri olan Nanook (öbürü Louisiana Öyküsü), yarım yüzyıl belge sinemasını etkilemiştir. Flaherty, 1916'da çevirdiği ve konusunu eskimoların yaşantısından alan filmin negatiflerinin yanması üzerine 1920'de aynı tema'yı belgesel bir gözle yeniden çekmeye karar vermiştir. Hudson körfezinde Port Hu-

ron'da, daha önceden tanıştığı Nanook adlı bir eskimo ve ailesi ile 15 ay bir arada yaşamış, büyük bir sabır ve dikkatle onların gerçek yaşantılarını filme almıştır Filmin ünlü bölümleri arasında şunlar sayılabilir: Igloo'nun yapımı, kar evinin içinde hayat, fok avı, çiğ et şöleni, Nanook ve kayığını çeken köpekler, fok derilerinin hazırlanışı, kayak, kar fırtınası ve kar altında köpekler. Nanook'un gramafonla ilk karşılaşması... Bu büyük filim önce hiç ilgi çekmemiş, hiç bir firma onu dağıtmaya yanaşmamıştır. Ama gösterilmeye başlandığı andan itibaren yankıları öylesine büyük olmuştur ki dünyanın dört yanında o sırada imal edilmeye başlanan buzlu çikolataya «Nanook» ya da «Eskimo» adı verilmiştir. Nanook, oynadığı filmin başarısını öğrenemeden bir kar çölünde açlıktan ölmüş, Flaherty ise bir iki filim daha yaptıktan sonra Avrupa'ya göç etmek zorunda kalmıştır. Ayrıca özet verilecektir Ayr. bkz. Yeni Sinema, sayı 5. Oy. / Eskimo Nanook ve ailesi. Süresi / 75 dakika.)

— **HAL VE GİDİŞ SIFIR / ZERO DE CONDUITE / Jean Vigo 1933** (1930'ların genç yaşta ölen ünlü Fransız yönetmeni Jean Vigo'nun önemli klasiği «Hal ve Gidiş Sıfır» bir yatılı kasaba kolejinde küçük öğrencilerin öğretmenlerine karşı giriştikleri açık savaşı anlatır. Yaz tatilinden dönen üç öğrencinin başlattığı isyan gelişir; «bütün kitaplar ateşe; öğretmen ortaya» şarkısının eşliğinde küçükler büyüklerini yener; onların yönetim ve baskılarından kurtulurlar. Vigo'nun öğrencilerin başkaldırısıyla yöneldiği eleştirme, tek tek. kolej müdürünü, öğretmenleri, belediye başkanını ve kasaba papazını aşar; bütünüyle fosilleşmiş Fransız toplumunu hedef alır. Sales Gomez filim hakkında şunları yazmaktadır: «Filimde iki ayrı dünya varolmakta; bir yanda çocukların ve halkın, karşı yanda olgun kişilerin, burjuvaların dünyaları... Çocukları çizmek için Vigo gerçekçi bir anlatım yolu tutmuştur; olgun kişiler konusunda ise aşırı davranıp karikatüre yönelmekten çekinmemiştir... Bu iki dünya arasındaki ayrım ve filmin sonu (ki burada çocuklar elele kolej damlarında uzaklaşırlar) bize Vigo'nun ideolojisini ve «Hal ve Gidiş Sıfır» ın toplumsal tutumunu bütün unsurları ile açıklıyor.» Filim, sansür tarafından yasaklanmış ve sinema pazarına çıkmadan Sinematek ve derneklerin malı olmuştur. Ayr bkz. Filim 71, sayı 10. Ayrıca açıklama verilecektir. Oy. / Jean Dasté, Louis Lefebvre, Gilbert Pruchon, Henri Storck. Süresi / 44 dakika.)

— **GORKİ'NİN ÇOCUKLUĞU / DETSTVO GORKOGO / Mark Donskoy 1938** (Büyük yazar Maksim Gorki'nin ünlü üçlemesinin ilki olan «Çocukluğum», aynı zamanda yazarın kendi yaşantısının öyküsüdür. Küçük Alyoşa Peş-

kov'un (Maksim Gorki), Nijniy - Novgorod'da, annesi ve büyükbabası ile geçirdiği sefil, korkunç yılların öyküsüdür «Çocukluğum». Ve Sovyet sinemasındaki devrim sonrası «rönesans»ın birkaç önemli imzasından biri olan Mark Donskoy'un olağanüstü bir duyarlık, eserin özüne bağlılıkla yarattığı Gorki uyarlamalarının da ilkidir. Albert Cervoni, Donskoy'a ayırdığı eserinde şunları söylüyor: «Jean Cathala, 1936'da Donskoy'la karşılaşan Gorki'nin ona, yaşayan bir insanı aziz mertebesine çıkaran eserlerden sakınmasını söylediğini yazıyor. Donskoy «Çocukluğum»u çevirdiği sırada Gorki ölmüştü. Ama büyük yazara tutku derecesinde bağlı olan Donskoy'un üçlemesi tamamlandığında, Gorki'nin kaygılarının boşuna olduğu anlaşıldı. Donskoy, Gorki'yi putlaştırmadı, tam tersine tıpkı Gorki'nin edebiyattan yararlanması gibi Donskoy da sinemadan yararlandı. Gerçeği anlatabilmek için yararlandı sinemadan. «Çocukluğum» adeta bir köstebeğin eseridir. Donskoy her türlü açık havaya çıkışı yasaklamıştır. Bizi Alyoşa ile birlikte sımsıkı kapalı, yoksul ve alabildiğine gergin bir evrenin içine hapseder. Sadece filmin sonuna doğru romandan bir parça ayrılır. Alyoşa ve arkadaşları, küçük kötürüm çocuğu, çürümeye terkedildiği bodrumdan alarak bir arabayla köylere, doğaya, nehre doğru götürürler Donskoy, bu çıkışın eserin özünde saklı bulunduğunu söyler. Edebiyatın olduğu kadar sinema sanatının da büyük klasiklerinden biridir Çocukluğum». Türkçe açıklaması yapılacaktır. Ayr. bkz. Yeni Sinema, sayı 14. Oy. / M. Troyanovski, V Malalitinova, I. Akseyeva, Alyoşa Liarski. Süresi / 98 dakika.)

— **YER SARSILIYOR / LA TERRA TREMA / Luchino Visconti 1948** (Visconti'nin ve İtalyan «Yeni-Gerçekçilik»inin en önemli yapıtlarından olan ve Türkiye'de ilk kez gösterilen «Yer Sarsılıyor», sömürülen Sicilyalı balıkçıların destanını anlatmaktadır. Visconti, savaş sonrası İtalyan edebiyatındaki «verismo» akımının kurucusu Giovanni Verga'nın «I Malavoglia» (Malavoglia Ailesi) romanından «La Terra Trema» adıyla üç filim uyarlaması çıkarmak istemiş; oysa ancak Sicilyalı balıkçılarla ilgili bu birinci bölümü sinemalaştırabilmiştir. — Verga, öteki iki bölümde, bir köylü ve bir işçinin yaşam savaşını dile getirmiştir — «Yer Sarsılıyor», toptancılar tarafından sömürülen ve bunun bilincine varıp direnen, sonunda ise korkunç bir yenilgiye uğrayan Aci Trezza'lı bir balıkçı ailesinin ve özellikle oğul Ntoni Valastro'nun öyküsünü ele alırken (ki Visconti'nin Ntoni'si, Renoir'in Toni'siyle birçok benzerlikler gösterir) genel bir toplum eleştirisine de ulaşmakta ve yenilgi karşısında «dayanışma»yı önermiş olmaktadır. «Yer Sarsılıyor» bir toplumsal gerçeği, bütün yüzleriyle gösteren sinema tari-

hinin «büyük» eserlerinden biridir. Visconti'nin sinema dili, Flaherty'yi anımsatan «lirik bir destan» özelliği taşmakta, öte yandan Ayzenştayn'ı anımsatan derin ve çarpıcı bir görüntü yapısı getirmektedir. 1948 Venedik Film Festivali'nde bir özel ödül kazanan «Yer Sarsılıyor», İngiliz Sight and Sound dergisinin 1962'de yaptığı «Dünyanın En İyi 10 Filmi» soruşturmasında da 9 luğu elde etmiştir ve Visconti'nin «Dünyanın En İyi Filimleri» arasına girebilen tek filmidir. Ayrıca açıklama verilecektir. Ayr. bkz. Yeni Sinema, sayı 5. Oy / Aci Trezza balıkçıları. Süresi / 180 dakika.)

ÇEHOV UYARLAMALARI /

— KÜÇÜK KÖPEKLİ KADIN / DAMA S SOBACHKOI / Yosif Heifitz 1960 (Hasan Âli Ediz'in güzel çevirisiyle dilimize de kazandırılmış bulunan bu tipik Çehov öyküsü, Kırım'da deniz kıyısında dolaşırken yalnız bir genç kadına rastlayan, onunla bir ilişki ve dostluk kuran, sonra da bu dostluğun öyle gelip geçici bir duygu olmadığını, temelli bir tutku haline geldiğini anlayan bir genc adamın hem son derece sade. hem de son derece carpıcı serüvenini anlatır. Anna bir yandan kocasını aldatırken Gourov da aile çevresinin dar sıkıntılarından ancak onun yanında kurtulabilecek ama bu yasak ilişki bekleyişler, oteller, hüznün sevince, umutsuzluğun umutlara karıştığı buluşmalar halinde devam edip gidecektir. Yeryüzünün en usta Çehov yorumcularndan biri, belki de birincisi olan Heifitz'in «Kücük Köpekli Kadın»ı, Sadoul'un deyimiyle «derinlemesine bir Çehof tonunda, son derece insancıl, hüzünlü bir aşk öyküsünü anlatan mükemmel bir uvarlamadır.» Filim 1961 yılında Cannes Şenliği Ödülü'nü kazanmıştır. Türkçe açıklaması yapılacaktır. Oy. / Iya Savina, Alexei Batalov. Süresi / 90 dak.)

— ÜÇ KIZKARDEŞ / TRZY SESTRY / Samson Samsonov 1964 (Sovyetler Birliği Sinema sanatında buzçözümü adıyla tanınan ve genç kuşağın yeni yönetmenlerini ortaya çıkaran akımın ünlü temsilcilerinden biri olan Samson Samsonov Çehof'un ünlü oyununa yeni bir yorum getirmektedir. Bir taşra kentinde, o kentin ilginç, kültürlü ailelerinden birinin üç güzel kızı toplumsal ve kişisel nedenlerle bir türlü hayallerindeki dünyayı gerçekleştiremezler Oyun bu üç kızkardeş'in yaşantısının Çehof stilinde trajedisi-

dir. Olga, Maşa ve Irina, küçük kentin güzel sanatlarla, şiirle, inceliklerle ilgili bütün yaşantısının adeta sembolüdürler. Ama çevrelerinde bir türlü anlaşılamamaktan yakınırlar, büyük kente gitmeyi kurar dururlar. Yıllar geçer, eski generalin evi daha da eskir. Kızlar, herbiri bir başka mutsuzluğun kurbanı olmuş üç kızkardeş hâlâ oradadırlar. Filim, sinema yazarı Lyudmila Shvetsova'nın deyimiyle oyuna göre biraz daha karamsardır. Süresi / 120 dk. kadar. Simültane çevirisi yapılacaktır.)

— **«S» KENTİNDE / V GORODE «S» / Yosif Heifitz 1966** (Çehof'un «Yoniç» adlı ünlü öyküsünden Heifitz'in uyarladığı («S» Kentinde), genç bir taşra hekiminin öyküsüdür. Hekim Startsev, yalnızlıktan ve hayatın tekdüzeliğinden sıkıldığı bu kasabada bir gün Turkin ailesi ile tanışır. Turkin'lerin atmosferi çok hoşuna gider. Ve evin genç kızı Katya'ya tutulur. Onunla evlenmek ister ama genç kızın bütün isteği müzikle uğraşmaktır. Katya teklifi reddeder ve konservatuara devam etmek üzere kasabadan ayrılır. Dört yıl geçer. Katya başarı kazanamamıştır. Bu kez o Startsev'le evlenmek ister. Ama Startsev zengin bir adam olmuş, Katya'ya karşı eski duygularını yitirmiştir. Yeniden yıllar geçer. Önemli bir adam olan Startsev artık kuru, kayıtsız bir küçük burjuvadır. Gençlik yıllarının tutkuları ile ortak hiç bir yönü kalmamıştır. Heifitz, günlük yaşantının ayrıntıları ile örülü bu nefis Çehof öyküsünü aynı atmosfer ve tadla, tıpkı Küçük Köpekli Kadın'da olduğu gibi olağanüstü bir duyarlıkla perdeye aktarmıştır. Kendi ülkesinde pek tutulmayan filim, İngiliz eleştirmenleri tarafından övgüye boğulmuştur. Türkçe açıklaması yapılacaktır. Oy. / Nona Terentyeva, Anatoli Papanov. Süresi / 110 dakika kadar.)

— **MARTI / THE SEA - GULL / Yuli Karasik 1971** (Martı, hep bilindiği gibi, yağmurlu, karanlık bir günde geçmişiyle yeniden karşılaşmaya gelen Nina'nın öyküsüdür. Bir yanda kendisini karşılıksız bir aşkla seven, öbür yanda ise Nina'nın karşılıksız bir aşkla sevdiği iki erkeğin arasında, gerçeklerin, acıların, umutların, yaşama üstüne düşüncelerin sade bir Çehof anlatımıyla sergilendiği harikulâde bir oyundur Martı. Ve her büyük kadın oyuncunun Nina'sı, tiyatro seyircisinin anılarında özel bir yer tutar. Sinematek seyircisi bu kez de, Savaş ve Barış'ın unutulmaz Nataşa'sı Ludmilla Savelyeva'nın Nina'sını, Yuli Karasik'in yönetiminde izlemek olanağını buluyor. Renkli. Türkçe açıklaması yapılacaktır. Süresi / 100 dk. kadar.)

SİNEMADA ÇOCUK KAHRAMANLAR /

— **HAL VE GİDİŞ SIFIR / ZERO DE CONDUITE / Jean Vigo 1933**

— **GORKİ'NİN ÇOCUKLUĞU / DETSTVO GORKOGO / Mark Donskoy 1938**

— **ÖLENE KADAR İYİ OL / LEGY JO MINDHALALIG / Laszlo Ranody 1960** (1964 yılında yaptığı ve Sinematek'te geçmiş yıllarda gösterilen «Tarlakuşu - Skylark» adlı filmiyle geniş ilgi uyandıran Laszlo Ranody, filimlerinde Macaristan'ın yakın geçmişinin yaşantısını derinlemesine bir psikoloji ve duyarlıkla verebilen ve çok ayrı bir kişiliği olan bir yönetmendir. «Tarlakuşu»nda çöken bir toplumun ve adeta onun simgesi olan bir kızın evrenine eğilen yönetmen daha önce ve bir romandan uyarlayarak yaptığı «Ölene Kadar İyi Ol»da da küçük bir çocuğun serüvenini anlatıyor. Tıpkı «Tarlakuşu»nda olduğu gibi karanlık, hüzünlü bir atmosfer ve umulmadık anlarda ortaya çıkıveren bir duyarlık, bir şiir. Fransızca altyazılı. Türkçe açıklaması yapılacaktır. Oy. / Laci Toth, Ferenc Bessenyei, Jozsef Bihari. Süresi / 90 dakika kadar.)

— **İVAN'IN ÇOCUKLUĞU / IVANOVO DETSTVO / Andrey Tarkovsky 1962** (Orta kuşak yönetmenlerinden Tarkovsky'nin bu ünlü filmi, çocuk gözüyle savaşın harikûlade anlatımıdır. Tarkovsky, gerek «İvan'ın Çocukluğu» ile gerekse daha sonra yaptığı ve Sovyet Sinemasının «Korkunç İvan»dan sonra en büyük eserlerinden biri sayılan eseri «Andrei Roublev» ile dünya sinema sanatı çevrelerinde güçlü bir yönetmen olarak karşılandı. Son filmi ise bu yıl Cannes Filim Şenliği'nde beğenildi ve özel bir ödül aldı. Venedik Filim Festivali ve 1962 San Francisco Filim Festivali Büyük Ödüllerini alan «İvan'ın Çocukluğu»nun başkişisi oniki yaşlarında bir çocuktur. Savaştan önce mutlu bir yaşantı sürdüren İvan, savaşla birlikte bütün yakınlarını ve sevdiklerini kaybeder Yitirdiği mutluluğun öcünü almak için savaşa katılır. Yaşının küçüklüğüne rağmen atak görevler alır. Başarı kazanır. Ancak bu görevlerden birini yerine getirirken Almanlar tarafından yakalanır. Savaştan sonra küçük İvan'ın işkence ile öldürüldüğü öğrenilir. Türkçe açıklaması yapılacaktır. Ayr. bkz. Yeni Sinema, sayı 5. Oy. / Kolya Burlyayev, Valentin Zubkov, V. Malyavina. Süresi / 85 dakika.)

— **ZIRHSIZ ŞÖVALYE / RITSAR BEZ BRONYA / Borislav Şaraliev 1966** (Yaşı küçük ama başarısı büyük bir oyuncunun Oleg Kovaçev'in sürükleyip götürdüğü «Zırhsız Şövalye» günümüz toplumunun doğru ve yanlış değer ve tavırlarını bir çocuğun evreninde vermeyi deneyen ilginç bir Bulgar filmidir. Başkahraman Vanyo, anne-baba'sının burjuva dünya görüşüne ve içinde yaşadığı sahte kalıplara içtenliği, doğallığı ve yaşının kendisine verdiği haklılık duygusu ile karşı koyar; onlarla anlaşamaz; onların düzmece

sevgisini reddeder; kendisine daha yakın bulduğu dayısı ile arkadaşlık eder. Vanyo ile dayısının dostluklarında katıksız, dolaysız bir «sevgi» vardır. Yönetmen Borislav Şaraliev'in sineması, seyirciye bu doğal ve yapmacıksız evreni tüm sadeliği ile ve şiirsel bir dille nakletmektedir. Fransızca altyazılı Türkçe açıklaması yapılacaktır. Ayr. bkz. Yeni Sinema, sayı 3. Oy. / Oleg Kovaçev, Maria Rossalyeva, Tıvyatko Nikolou, Apostol Karamitev. Süresi / 90 dakika kadar.)

— **ZAFERİN BEDELİ / THE REIVERS / Mark Rydell 1969** (Amerikan sinemasının eski oyuncu, yeni yönetmenlerinden Mark Rydell'in, William Faulkner'in Pulitzer ödülü kazanan romanından uyarladığı, büyük önemi olmayan ama seviyeli, sevimli bir filmi... Rydell, Faulkner'in güney eyaletleri ve özellikle Mississipi yöresini ele alan ve toplumsal bir değişimin ortaya çıktığı 20. yüzyıl başlarında bu yüreyi ustaca eleştirip, anlatan romanını, seyircinin ilgisini çekecek bölümlerin altını özellikle çizerek, kısaca romanı ticarî yönden oldukça geçerli bir biçimde uyarlayarak sinema haline getirmiş.. Jefferson'da, ilk otomobillerin ortaya çıktığı yıllarda, toprak aristokratı bir ailenin en küçük bireyi, 11 yaşındaki Lucius'un öyküsünü anlatıyor filim. Lucius, dedesinin kendisine emanet ettiği yeni bir otomobille, kendisini kandıran çiftliğin işçilerinden Boon ve zenci Ned'le birlikte eğlenti için Memphis'e gidiyor ve orada elden çıkan arabalarını ger alabilmek için at yarışlarına katılıyorlar... Rydell, bu sevimli serüvenin gerisinde, zenci - beyaz çatışmasını, fırsatçı, işbilir yeni Amerikalıları ve eskimiş aristokrat değerleri de biraz olsun duyurabiliyor. Özellikle Faulkner'i sevenler için değişik bir deneme. Renkli. Türkçe altyazılı. Oy. / Mitch Vogel, Steve Mc Queen, Sharon Farrell, Will Geer, Rupert Crosse. Süresi / 111 dakika.)

— **KÜÇÜK ŞAHİT / EYEWITNESS / John Hough 1970** (Yeni, genç İngiliz yönetmenlerinden John Hough'un, Mark Hebden'in bir polisiye romanından uyarlayarak yaptığı, sürükleyici, nefes kesici br heyecan filmi. Bir İngiliz adasındaki geçit töreni sırasında bir polisin işlediği, görünüşte politik ama aslında kişisel bir cinayete tanık olan 11 yaşındaki Timothy'nin polislerle olan heyecanlı serüvenleri... Timothy korkuyor; gördüklerini eski bir albay olan büyükbabası da dahil herkesten saklıyor; tek başına bir kaçıp kovalamacaya atılıyor. Yönetmen Hough, ele aldığı öyküyü heyecan temposu gitgide artan ustalıklı bir dille sinemalaştırıyor. «Küçük Şahit», konusundan çok, sinemasının mükemmelliği, çarpıcılığı, kamerasının başarısı ve küçük oyuncu Mark Lester'in başarılı kompozisyonu ile ilgi topluyor. Renkli. Türkçe altyazılı. Oy. / Mark Lester, Lionel Jeffries, Susan George, Tony Bonner, Peter Vaughan. Süresi / 91 dakika.)

MODERN KLASİKLER /

— **BEYAZ GECELER / LE NOTTI BIANCHE / Luchino Visconti 1957** (Dostoyevski'nin ünlü uzun hikâyesi «Beyaz Geceler»inin, konusu St. Petersburg'dan çağının İtalya'sına, Livorno kentine uyarlanmış sineması. 1957 Venedik Film Festivali'nde Satyajit Ray'ın «Aparajito»sunun ardından ikincilik ödülü «Gümüş Aslan»ı kazanan Visconti'nin bu ünlü uyarlaması, ninesiyle donuk, silik bir yaşam sürdüren ve gidip dönmeyen sevgilisinin hayaliyle oyalanan genç, romantik Natalia'nın, tesadüfen tanıştığı, kendisi gibi romantik, idealist ve yalnız bir genç olan Mario ile geçirdiği üç günü anlatmaktadır. Bu üç günün ardından eski sevgili çıkagelecek, çekingen Mario yalnız başına pansiyonuna dönerken, Natalia düşlerindeki adamla yeni bir yaşama geçecektir... «Natalia ile geçirilen düşsel saatleri çok sevmiştim» diyen Visconti, «Beyaz Geceler»de Dostoyevski'yi zorlayarak, kişilerinin evrenini tüm yönleriyle açmakta ve düşle gerçeğin karşıtlığını ortaya koymaktadır. Filim, dekorları, görüntüleri, müziği, ve özellikle Natalia'yı canlandıran Maria Schell'in oyun gücüyle, sarıcısı, etkileyici bir yapıttır. Ayrıca özet verilecektir. Oy. / Maria Schell, Marcello Mastroianni, Jean Marais, Clara Calamai. Süresi / 89 dakika.)

— **KONSER / CONCERT / Istvan Szabo 1961** (Macar Sinemasının «yeni dalga» sından genç bir yönetmenin, Istvan Szabo'nun ilk filmi... Szabo, «Dram ve Sinema Sanatları Yüksek Okulu»ndan mezun olurken, 23 yaşında çevirdiği bu kısa filimle hem kendi ülkesinde hem de uluslararası alanda büyük bir ün kazandı. Filim, gerçeküstücülere özgü fantezi görüntüler ve gençliğin atılgan havası ile doludur. «Konser» 1963 Londra filim şenliği onur ödülünü ve 1963 Oberhausen şenliği büyük ödülünü kazandı.)

— **BİR TEMA ÜZERİNE ÇEŞİTLEMELER / VARIACIOK EGY TEMARA / Istvan Szabo 1961** (Macaristan'daki ünlü Bela Balasz stüdyosunun en başarılı ürünlerinden biri olan «...Çeşitlemeler» üç küçük bölümden meydana gelmiştir «Nesnellikle» adını taşıyan ilk bölümde belge filimlerinden kurulmuş savaş sahneleri yer alır. «Korkunç» adını taşıyan ikinci bölüm bir savaş müzesinde, «Yırtıcı Bir Çığlık Gibi» başlıklı üçüncü bölüm ise savaşa yabancı insanların oturduğu bir kahvede geçer. Filimde konuşma yoktur.)

— **SEN / TE / Istvan Szabo 1963** («Sen» yönetmeni tarafından bir «aşk filmi» olarak nitelendirilmektedir. Bir kızı odasında, sokakta, süt alırken ve güneş banyosu yaparken dikkatle izleyen bir kamera. Sözler yalnızca bu havayı tamamlamaktadır. Bela Balasz stüdyolarının en başarılı filmi olan «Sen» gösterildiği bütün ülkelerde yankılar uyandırmıştır. Cannes Film Şenli-

ği'nde jüri özel ödülünü ve Tours kısa filim şenliği'nde de iki büyük ödülü birden kazandı.)

— **BÜYÜK AYI'NIN SOLUK YILDIZI / VAGHE STELLE DELL'ORSA — SANDRA / Luchino Visconti 1965** (Visconti'nin «Leopar»ın ardından, soylu sınıfın tarih sahnesinden çekilişi ve yerini burjuvaziye terkedişindeki dramı, bu filminde, daha önce Losey ve Maselli gibi yönetmenlerin yaptıkları türden bir ailenin öyküsünü anlatarak ortaya koyduğunu görüyoruz. Eski bir Etrüsk kenti olan Volterra'da, simgesel bir anlam taşıyan uçurumun yamacında, çökmeğe mahkûm bir evde, birkaç soylu kalıntısının, yozlaşan, kaybolan değerleriyle birlikte yokoluşlarını gösteriyor. Visconti. Musevi bir bilgin olan kocası, bir Nazi kampında ölen yaşlı ve hastalıklı anne, ailenin mallarını yöneten burjuva Gilardini'nin metresi olmuş; 23 yaşındaki kızı Sandra, iki yıl önce İsviçre'de okurken, geri kalmış ülkelerin sorunlarını inceleyen bir örgütte görevli 35 yaşındaki Amerikalı Andrew'le tanışmış ve evlenmiştir. Dram, Sandra'nın 22 yaşındaki erkek kardeşi yazar Gianni'yle Volterra'daki eski evde karşılaşmalarıyla başlar. Gianni, Sandra'ya gizli, onulmaz, yasak bir sevgi duymaktadır. Bu tensel bir isteği de peşisıra getirir. Evde çatışmalı bir ilişkiler zinciri kurulur, gelişir... «Sandra» Visconti'nin sanatını, enine boyuna belirleyen, en önemli filimlerinden biridir. Murnau'nun «Son Adam»ı gibi filimlerin etkilendiği «Kammerspiele-Oda Tiyatrosu»ndan yararlandığını söyleyen Visconti, mekânı, dekorları, kişi ilişkilerini verişindeki anlamlı sahne düzenleri ile yokolan bir sınıfın dramını «Leopar»ın tersine, gösterişsiz, renksiz boğucu bir atmosfer çizerek, ustaca yansıtmaktadır. Türkçe açıklama yapılacaktır. Oy. / Claudia Cardinale. Jean Sorel, Michael Craig, Marie Bell, Renzo Ricci. Süresi / 115 dakika kadar.)

CANLI RESİM FİLİMLERİ /

(Bu gösteri programı içinde Polonyalı ünlü canlı-resim'ci **Jan Lenica**'nın üç filmi ile unutulmaz bir dakikalık Macar canlı-resim'i **«Koncertissimo»** ve birkaç Sovyet canlı-resim filmi yer almaktadır.)

KONFERANS /

— **26 Pazartesi 18.00'de : ÇEHOV UYARLAMALARI** / Kemal Özer

SERGİ /

— **PORTRELER I / Ünlü yönetmenlerin orijinal fotoğrafları / Ara Güler - Atilla Dorsay / 15 - 30 Haziran**

HAZİRAN

2 Cuma	/	16.30	/	**YER SARSILIYOR / LA TERRA TREMA** / Luchino Visconti 1948 (Türkçe Özet)
	/	21.30	/	**HAL VE GİDİŞ SIFIR / ZERO DE CONDUITE** / Jean Vigo 1933 (Simültane çeviri)
3 Cumartesi	/	16.30	/	**ZIRHSIZ ŞÖVALYE / RITSAR BEZ BRONYA** / Borislav Şaraliev 1966 (Fransızca altyazılı Simültane çeviri)
	/	19.00	/	**BÜYÜK AYININ SOLUK YILDIZI / VAGHE STELLE DELL'ORSA** / Luchino Visconti 1965 (Simültane çeviri)
4 Pazar	/	19.00	/	**KÜÇÜK KÖPEKLİ KADIN / DAMA S SOBACHKOI** / Yosif Heifitz 1960 (Simültane çeviri)
	/	21.30	/	**BEYAZ GECELER / LE NOTTI BIANCHE** / Luchino Visconti 1957 (Simültane çeviri)
6 Salı	/	16.30	/	**CANLI RESİM FİLİMLERİ**
	/	19.00	/	**KONSER / CONCERT** / Istvan Szabo 1961
				BİR TEMA ÜSTÜNE ÇEŞİTLEMELER / VARIACIOK EGY TEMARA / Istvan Szabo 1961
				SEN / TE / Istvan Szabo 1963
7 Çarşamba	/16.30 - 19.00/			**ÖLENE KADAR İYİ OL / LEGY JO MINDHALALIG** / Laszlo Ranody 1960 (Fransızca altyazılı, Simültane çeviri)
8 Perşembe	/16.30 - 19.00/			**CANLI RESİM FİLİMLERİ**
9 Cuma	/19.00 - 21.30/			**KONSER / CONCERT** / Istvan Szabo 1961
				BİR TEMA ÜZERİNE ÇEŞİTLEMELER / VARIACIOK EGY TEMARA / Istvan Szabo 1961
				SEN / TE / Istvan Szabo 1963
10 Cumartesi	/	16.30	/	**BÜYÜK AYININ SOLUK YILDIZI / VAGHE STELLE DELL'ORSA** / Luchino Visconti 1965 (Simültane çeviri)
	/	19.00	/	**BEYAZ GECELER / LE NOTTI BIANCHE** / Luchino Visconti 1957 (Simültane çeviri)

11 Pazar	/16.30 - 21.30/	**YER SARSILIYOR / LA TERRA TREMA** / Luchino Visconti 1958 (Türkçe özet)
13 Salı	/16.30 - 19.00/	**ZAFERİN BEDELİ / THE REIVERS** / Mark Rydell 1969 (Türkçe altyazılı)
14 Çarşamba	/ 16.30 /	**ZAFERİN BEDELİ / THE REIVERS** / Mark Rydell 1969 (Türkçe altyazılı)
	/ 19.00 /	**İVAN'IN ÇOCUKLUĞU / İVANOVO DETSTVO** / Andrey Tarkovsky 1962 (Simültane çeviri)
15 Perşembe	/ 16.30 /	**KÜÇÜK KÖPEKLİ KADIN / DAMA S SOBACHKOI** / Yosif Heifitz 1960 (Simültane çeviri)
	/ 19.00 /	**ZIRHSIZ ŞÖVALYE / RITSAR BEZ BRONYA** / Borislav Şaraliev 1966 (Fransızca altyazılı, Türkçe çevirisi yapılmayacaktır)
16 Cuma	/19.00 - 21.30/	**KOMEDİNİN ALTIN ÇAĞI / GOLDEN AGE OF COMEDY** / Antoloji
17 Cumartesi	/16.30 - 19.00/	**KOMEDİNİN KRAL OLDUĞU YILLAR / WHEN COMEDY WAS KING** / Antoloji
18 Pazar	/ 19.00 /	**KUZEYLİ NANOOK / NANOOK OF THE NORTH** / Robert J. Flaherty 1919-22
	/ 21.30 /	**KOMEDİNİN ALTIN ÇAĞI / GOLDEN AGE OF COMEDY** / Antoloji
20 Salı	/16.30 - 19.00/	**KUZEYLİ NANOOK / NANOOK OF THE NORTH** / Robert J. Flaherty 1919-22
21 Çarşamba	/ 16.30 /	**KOMEDİNİN KRAL OLDUĞU YILLAR / WHEN COMEDY WAS KING** / Antoloji
	/ 19.00 /	**GORKİ'NİN ÇOCUKLUĞU / DETSTVO GORKOGO** / Mark Donskoy 1938 (Türkçe açıklamalı kopya)
22 Perşembe	/16.30 - 19.00/	**İVAN'IN ÇOCUKLUĞU / IVANOVO DETSTVO** / Andrey Tarkovsky 1962 (Simültane çeviri)
23 Cuma	/ 19.00 /	**HAL VE GİDİŞ SIFIR / ZERO DE CONDUITE** / Jean Vigo 1933)Fransızca, Türkçe çevirisi yapılmayacaktır)
	/ 21.30 /	**GORKİ'NİN ÇOCUKLUĞU / DETSTVO GORKOGO** / Mark Donskoy 1938 (Türkçe açıklamalı kopya)

24 Cumartesi	/	16.30	/	**KÜÇÜK ŞAHİT** / **EYEWITNESS** / John Hough 1970 (Türkçe altyazılı)
	/	19.00	/	**ÜÇ KIZKARDEŞ** / **TRZY SESTRY** / Samson Samsonov 1964 (Simültane çeviri)
25 Pazar	/19.00 - 21.30/			**KÜÇÜK ŞAHİT** / **EYEWITNESS** / John Hough 1970 (Türkçe altyazılı)
26 Pazartesi	/	18.00	/	**KONFERANS** / **ÇEHOV UYARLAMALARI** / Kemal Özer
27 Salı	/16.30 - 19.00/			**«S» KENTİNDE** / **V GORODE «S»** / Yosif Heifitz 1966 (Simültane çeviri)
28 Çarşamba	/	16.30	/	**ÜÇ KIZKARDEŞ** / **TRZY SESTRY** / Samson Samsonov 1964 (Simültane çeviri)
	/	19.00	/	**MARTI** / **THE SEA - GULL** / Yuli Karasik 1971 (Simültane çeviri)
29 Perşembe	/	16.30	/	**«S» KENTİNDE** / **V GORODE «S»** / Yosif Heifitz 1966 (Simültane çeviri)
	/	19.00	/	**KÜÇÜK KÖPEKLİ KADIN** / **DAMA S SOBACHKOI** / Yosif Heifitz 1960 (Simültane çeviri)
30 Cuma	/	19.00	/	**MARTI** / **THE SEA - GULL** / Yuli Karasik 1971 (Simültane çeviri)
	/	21.30	/	**İVAN'IN ÇOCUKLUĞU** / **IVANOVO DETSTVO** / Andrey Tarkovsky 1962 (Simültane çeviri)

TEMMUZ

1 Cumartesi	/	16.30	/	**MARTI** / **THE SEA - GULL** / Yuli Karasik 1971 (Simültane çeviri)
	/	19.00	/	**İVAN'IN ÇOCUKLUĞU** / **IVANOVO DETSTVO** / Andrey Tarkovsky 1962 (Simültane çeviri)
2 Pazar	/	19.00	/	**«S» KENTİNDE** / **V GORODE «S»** / Yosif Heifitz 1966 (Simültane çeviri)
	/	21.30	/	**ÜÇ KIZKARDEŞ** / **TRZY SESTRY** / Samson Samsonov 1964 (Simültane çeviri)

FİLİM GÖSTERİLERİ

AMERİKAN KOMEDİSİNİN ALTIN ÇAĞI /

— **KOMEDİNİN ALTIN ÇAĞI / GOLDEN AGE OF COMEDY**

— **KOMEDİNİN KRAL OLDUĞU YILLAR / WHEN COMEDY WAS KING** / Antolojiler

BÜYÜK KLASİKLER /

— **KUZEYLİ NANOOK / NANOOK OF THE NORTH** / Robert J. Flaherty 1919 - 22

— **HAL VE GİDİŞ SIFIR / ZERO DE CONDUITE** / Jean Vigo 1933

— **GORKİ'NİN ÇOCUKLUĞU / DETSTVO GORKOGO** / Mark Donskoy 1938

— **YER SARSILIYOR / LA TERRA TREMA** / Luchino Visconti 1948

ÇEHOV UYARLAMALARI /

— **KÜÇÜK KÖPEKLİ KADIN/DAMA S SOBACHKOI** / Heifitz 1960

— **ÜÇ KIZKARDEŞ / TRZY SESTRY** / Samson Samsonov 1964

— **«S» KENTİNDE / V GORODE «S»** / Yosif Heifitz 1966

— **MARTI / THE SEA - GULL** / Yuli Karasik 1971

SİNEMADA ÇOCUK KAHRAMANLAR /

— **HAL VE GİDİŞ SIFIR / ZERO DE CONDUITE** / Jean Vigo 1933

— **GORKİ'NİN ÇOCUKLUĞU** / Mark Donskoy 1938

— **ÖLENE KADAR İYİ OL / LEGY JO MINDHALALIG** / Laszlo Ranody 1960

— **İVAN'IN ÇOCUKLUĞU IVONOVO DETSTVO** / Andrey Tarkovsky 1962

— **ZIRHSIZ ŞÖVALYE / RITSAR BEZ BRONYA** / Borislav Şaraliev 1966

— **ZAFERİN BEDELİ / THE REIVERS** / Mark Rydell 1969

— **KÜÇÜK ŞAHİT / EYEWITNESS** / John Hough 1970

MODERN KLASİKLER /

— **BEYAZ GECELER / LE NOTTI BIANCHE** / L. Visconti 1957

— **KONSER / CONCERT** / Istvan Szabo 1961 (Kısa filim)

— **BİR TEMA ÜSTÜNE ÇEŞİTLEMELER / VARIACIOK EGY TEMARA** / Istvan Szabo 1961 (Kısa filim)

— **SEN / TE** / Istvan Szabo 1963 (Kısa filim)

— **BÜYÜK AYININ SOLUK YILDIZI — SANDRA / VAGHE STELLE DELL'ORSA** / Luchino Visconti 1965

CANLI RESİM FİLİMLERİ /

(Jan Lenica'nin filimleri; «Koncertissimo»; Rus canlı-resim'leri)

KONFERANS /

— **26 Pazartesi 18.00'de : ÇEHOV UYARLAMALARI** / Kemal Özer

SERGİ /

— **PORTRELER I** /Ünlü yönetmenlerin orijinal fotoğrafları / Ara Güler - Atilla Dorsay / 15 - 30 Haziran.

FİLİM GÖSTERİLERİ

AMERİKAN KOMEDİSİNİN ALTIN ÇAĞI /

— **KOMEDİNİN ALTIN ÇAĞI / GOLDEN AGE OF COMEDY**

— **KOMEDİNİN KRAL OLDUĞU YILLAR / WHEN COMEDY WAS KING** / Antolojiler

BÜYÜK KLASİKLER /

— **KUZEYLİ NANOOK / NANOOK OF THE NORTH** / Robert J. Flaherty 1919 - 22

— **HAL VE GİDİŞ SIFIR / ZERO DE CONDUITE** / Jean Vigo 1933

— **GORKİ'NİN ÇOCUKLUĞU / DETSTVO GORKOGO** / Mark Donskoy 1938

— **YER SARSILIYOR / LA TERRA TREMA** / Luchino Visconti 1948

ÇEHOV UYARLAMALARI /

— **KÜÇÜK KÖPEKLİ KADIN/DAMA S SOBACHKOI** / Heifitz 1960

— **ÜÇ KIZKARDEŞ / TRZY SESTRY** / Samson Samsonov 1964

— **«S» KENTİNDE / V GORODE «S»** / Yosif Heifitz 1966

— **MARTI / THE SEA - GULL** / Yuli Karasik 1971

SİNEMADA ÇOCUK KAHRAMANLAR /

— **HAL VE GİDİŞ SIFIR / ZERO DE CONDUITE** / Jean Vigo 1933

— **GORKİ'NİN ÇOCUKLUĞU** / Mark Donskoy 1938

— **ÖLENE KADAR İYİ OL / LEGY JO MINDHALALIG** / Laszlo Ranody 1960

— **İVAN'IN ÇOCUKLUĞU / IVONOVO DETSTVO** / Andrey Tarkovsky 1962

— **ZIRHSIZ ŞÖVALYE / RITSAR BEZ BRONYA** / Borislav Saraliev 1966

— **ZAFERİN BEDELİ / THE REIVERS** / Mark Rydell 1969

— **KÜÇÜK ŞAHİT / EYEWITNESS** / John Hough 1970

MODERN KLASİKLER /

— **BEYAZ GECELER / LE NOTTI BIANCHE** / L. Visconti 1957

— **KONSER / CONCERT** / Istvan Szabo 1961 (Kısa filim)

— **BİR TEMA ÜSTÜNE ÇEŞİTLEMELER / VARIACIOK EGY TEMARA** / Istvan Szabo 1961 (Kısa filim)

— **SEN / TE** / Istvan Szabo 1963 (Kısa filim)

— **BÜYÜK AYININ SOLUK YILDIZI — SANDRA / VAGHE STELLE DELL'ORSA** / Luchino Visconti 1965

CANLI RESİM FİLİMLERİ /

(Jan Lenica'nin filimleri; «Koncertissimo»; Rus canlı-resim'leri)

KONFERANS /

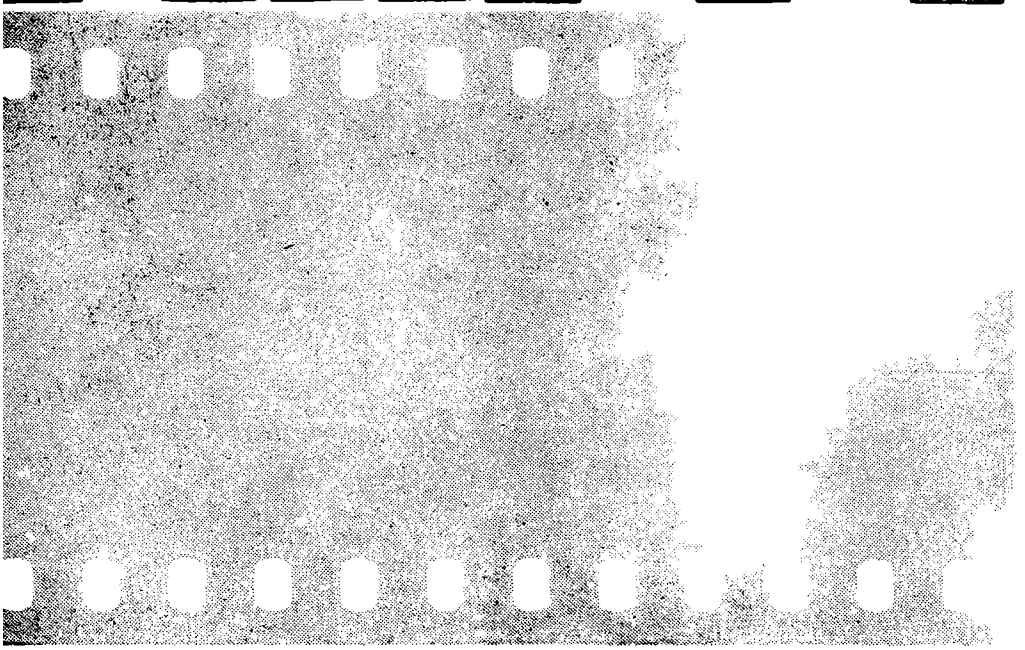
— **26 Pazartesi 18.00'de : ÇEHOV UYARLAMALARI** / Kemal Özer

SERGİ /

— **PORTRELER I** /Ünlü yönetmenlerin orijinal fotoğrafları / Ara Güler - Atilla Dorsay / 15 - 30 Haziran.

film 72

SAYI : 22
HAZİRAN

PROGRAM 13. SAYFADADIR.